

عنوان مقاله:

بررسی مراحل سلوکی «تخلیه» «تخلیه» «تخلیه» و «فنا» در عرفان اسلامی

محل انتشار:

فصلنامه عرفان اسلامی، دوره 17، شماره 65 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسنده:

محمد میری - عضو هیات علمی دانشکده معارف دانشگاه تهران، ایران. m.miri57@ut.ac.ir

خلاصه مقاله:

به باور اهل معرفت و سلوک، در یک نگاه کلی و جامع می‌توان مراحل سیر و سلوک الی الله را به چهار مرحله اصلی «تخلیه»، یعنی تهی ساختن درون از رذیلت‌های اخلاقی، «تخلیه»، یعنی آراستن به فضائل اخلاقی، «تخلیه»، یعنی تابیدن انوار الهی بر قلب، و «فنا»، یعنی گذار از همه ما سوی و وصول به حق متعال تقسیم کرد. اصل و محتوای این نگاه، یعنی ترتب سلوک بر مراحل مزبور، ریشه در سخنان عارفان صدر اول داشته و سراج طوسی اولین عارفی است که تعریفی از هر چهار مرحله، ارائه داده است. امتیازاتی که این تقسیم چهارگانه دارد موجب شده تا این مبحث عرفانی، تا کنون نیز ادامه یابد. افزون بر آن، ریشه‌های این چهار اصطلاح عرفانی را می‌توان در آموزه‌های دینی نیز دنبال کرد. در میان این چهار مرحله، عارفان بر دو مقام تخلیه و تخلیه تاکید ویژه و بیشتری دارند و حتی گاهی، مجموعه سلوک را در این دو خلاصه کرده‌اند. و البته نزد مشایخ سلوک، در اولویت‌سنجی میان این دو، تخلیه، مقدم بر تخلیه است.

کلمات کلیدی:

عرفان عملی، تخلیه، تخلیه، تخلیه، فنا

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1311323>

